

Det blir ikke allsang før alle synger!

Tore Vagn Lid

Publisert: 29. mai. 2015 19:17 Oppdatert: 29. mai. 2015 19:19 | Bergens Tidende

Over de tre platene som utgjør DUB Leviathan-albumet, MOT, ALLES KRIG, og ALLE, er det langt på vei fremtiden som står på spill. Kanskje gir det mening å snakke om et slags beredskapsteater? spør Tore Vagn Lid. FOTO: Marthe Amanda Vannebo

Transiteatret-Bergens DUB Leviathan! er både tenkt, produsert og komponert som et scenisk album - ikke som en teaterforestilling. Akkurat på samme måte som tre vinylplater kan få plass i en og samme boks, og under en og samme tittel, består det sceniske albumet DUB Leviathan! av tre forestillinger med sine spor og sine utøvere; tre ulike og selvstendige forestillinger, tre DUB-skiver på mellom 60 og 90 minutter.

Og slik vinylplatene i coveret kan tas ut og høres hver for seg eller samlet, inviterer DUB Leviathan-albumet til det samme; MOT kan sees og høres alene, eller sammen med ALLES KRIG eller ALLES KRIG kan spilles før ALLE. Og like så sikkert som det er det for den som hører plater i godstolen, er det at valget av rekkefølge - hva som spilles først og sist - vil spille inn på hva, og på hvordan, vi lytter. Ulike kombinasjoner gir ulike opplevelser.

Hva er så DUB? DUB som musikalsk tenke- og arbeidsform oppsto i de politiske tumultene på Jamaica mot slutten av 60-tallet og tidlig 1970. Selve «formelen» lå i å erstatte solisten med miksepulten, tildele det tradisjonelle kompet av bass og slagverk selve hovedrollen, for dermed, med et trylleslag, å gjøre bakgrunnen til forgrunn og forgrunn til bakgrunn.

Det går an å si om DUB-musikken at den ekstremt dype og suggererende bassen sikter godt under beltestedet, mens den tilsvarende sylskarpe diskanten sikter mot toppen av hodet og den «logiske tanken». Det er en kontrast som er innbydende og utfordrende - også ut over selve lydbildet.

For det som skjer når bass og diskant rendyrkes i sine ekstreme motsetninger, er at det åpnes et tomrom i midten. Som musikkform er DUB'en derfor prinsipielt demokratisk og inviterende, både når det gjelder stil og materiale og når det kommer til hvilke stemmer som får komme til orde og innta dette tomrommet. Strukket ut i tid, i et nedstrippet og repeterende musikalsk skjema, forutsetter den også lytterens aktive involvering og medskapning.

Så gjenstår spørsmålet; er det mulig å tenke DUB også som noe mer enn en spesifikk musikalsk sjanger knyttet til Jamaica og 1970-tallet? Er det mulig å tenke seg DUB som en enda åpnere invitasjon; en invitasjon til det musikalske teaterrommet som helhet?

Med DUB Leviathan! forsøker vi nettopp en strategi hvor altså DUB-sjangerens musikalske tenke- og arbeidsformer overføres til det sceniske. Samtidig utfordres DUB-musikkens klangflater til å ta med teaterets virkemidler inn i en utvidet miks av rom, video, lyd, bevegelse, handling og (høre) spill. Et stoffskifte med andre ord. Et forsøk på å få til en ny sjanger - en scenisk DUB.

Resultatet er blitt at hele Cornerteatret nå er omgjort til scenisk musikkstudio, med Transiteatret-Bergen som et band av ulike utøvere fra både musikk, film, billedkunst og teaterverden.

Teateret søker ofte etter sitt materiale i fortiden. Konflikter og drama som har vært. Jeg har lenge vært fascinert av tanken på teater som generalprøver på virkeligheten - altså på det som kan komme til å skje. Over de tre platene som utgjør DUB Leviathan-albumet, MOT, ALLES KRIG, og ALLE, er det langt på vei fremtiden som står på spill. Kanskje gir det mening å snakke om et slags beredskapsteater? I alle fall er dette forsøk på å forestille seg fremtid, om det gjelder den plutselige unntakstilstanden, den dystopiske kampsonen eller mulige spor av utopi.

«Og alle sa de, vi har styrken! Men ingen hadde mot nok, ingen bortsett fra Judas Iskariot. «

«Unntakstilstanden» beskriver situasjoner hvor normale lover og regler er satt ut av spill, gjerne forårsaket av en plutselig katastrofe eller en uventet hendelse. Med unntakstilstanden tilspisses altså en situasjon hvor valg må tas og begrunnes av hver og en - uavhengig av tidligere normer og regler. Unntakstilstandens dramaturgi river dermed bort sikkerhetsnettet og ansvarliggjør hver enkelt.

«Fornuftig er den som unngår unntakstilstanden», skrev en kjent filosof. Men hva om unntakstilstanden nettopp ikke kan unngås? Som et slags motstykke, eller en «dubet» B-side til Transiteatret-Bergens omfattende sørgespill JudasEvangeliet (2013), holder forestillingen fast ved historien om Judas (slik den ble oppdaget av en egyptisk gjeter en gang på 1970-tallet) men konsentreres rundt selve grunnmotivasjonen; Judas drepende politiske dilemma.

Vi leser Judasevangeliets Judas som den som gjør det ultimate offer for at noe annet, noe som anses som større, skal kunne skje. Vi andre vil også gjerne «få ting gjort», men er sjelden villig til å ta personlig ansvar for det som må ofres, og leter derfor stadig etter stedfortredere. Mange vil bli kvitt et voldsregime, men få ville gjort det om de selv måtte stå for likvideringene som til slutt gjorde at regimet falt. Det er dette jeg kaller «Judassituasjoner», og de er det mange av - også i våre mer hverdagslige liv.

Når vi roper på en bøddel, en som kan gjennomføre de vanskeligste handlingene, om det er å slå av en respirator eller skyte ned et kapret passasjerfly før det styrtes i en by, roper vi ikke da strengt tatt etter en Judas Iskariot?

Om krigene mellom menneskene ikke er unntaket, men regelen, blir det ikke da helt avgjørende - ja, en plikt - å forberede oss så godt vi kan på denne kampsonen? Det er dette som er utgangspunktet for forestillingen, eller albumet ALLES KRIG.

«Du vet jo at fred bare er en pause i krigshandlingene? Å holde fred er bare å vente på krigen (...) I dette spillet er det dypt umoralsk å oppdra barnet sitt moralsk.»

Midt i rommet - på en grønn plate - snurrer det et kontrapunkt: Forestillingen om det mulige - handlingen og politikken kunst - står mot forestillingen om det umulige. Ordene «mot» og «alle» møter ordet «kamp». En fri DUB av filosofen Thomas Hobbes klassiker Leviathan kommer til å kaste et grønt skjær over en tid og et sted, snart 400 år etter.

Men der filosofen forstilte seg at naturtilstandens «Alles krig mot alle» kunne tøyles gjennom en allmektig monark, en diktator som med alle midler skal hindre at mennesker ødelegger hverandre, henvises våre kjempende aktører til en kampsonen av økonomi og vitenskap blottet for slike fluktruter. Hva vil det si når Leviathans Naturtilstand = Naturstillstand?

ALLES KRIG har fått undertittelen «Øvelser i å overleve naturtilstanden», og er nettopp det: et slags eventyrlig beredskapsteater som forbereder unge kjempende å vinne frem i et spill hvor bare den mest tilpasningsdyktige seirer. Et slags teaterets svar på bestselgerboken Bli Best! - også her med alle virkemidler!

Utopia kan bety «ingensteds» eller «godt sted». Filosofen Ernst Bloch mente til og med at selve teaterrommet av og til kunne ha en utopisk kraft. I noen få øyeblikk mente han, midt i krise og oppløsningstendensene på 1920- og 30-tallet, å oppleve teatrets rom som konkrete utopier.

«Følg oss!» sier de unge protagonistene i ALLE, før de begir seg ut av teaterrommet på søk etter spor av utopi - hva og hvor enn de nå måtte finnes. Men den som ikke leter kan jo heller ikke finne, og om noe skulle vise seg å være utrydningstruet vil jo ikke det si at det ikke fremdeles finnes noen få bortgjemte eksemplarer igjen.

Denne teksten er bestilt av Festspillene i Bergen.

Forestillingen DUB Leviathan! ble spilt første gang på Cornerteateret torsdag (28. mai 2015).